

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1935 kl. 1 e. m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7,
angående åtgärder för anläggning av badinrättningar å
landsbygden.*

I en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 80, har herr *Motionen.* Elmroth hemställt, att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i sådant avseende, som motionen kunde giva anledning till.

Motionären har, under framhållande av att landsbygdens badförhållanden lämnade åtskilligt övrigt att önska, ifrågasatt statsmakternas direkta medverkan för beredande av ökade badmöjligheter. Motionären har i första hand tänkt på inrättandet av mindre badinrättningar, närmast i form av badstuga vid större gårdar och arbetsplatser, ävensom lämnat förslag till finansieringen av badinrättningarnas inrättande genom bidrag från det allmännas sida och av deras drift ävensom till nödig kontroll genom hälsovårdsnämnd, läkare eller sjuksköterska o. s. v.

Andra kammarens andra tillfälliga utskott har efter erhållen remiss av motionen i afgivet utlåtande, nr 3, anfört följande:

»Framställningar i enahanda syfte hava redan tidigare varit föremål för riksdagens prövning. I detta sammanhang vill utskottet erinra om frågans *Riksdagens framställning 1918.* behandling vid 1918 års riksdag.

I motion I: 121 hemställde herr von Koch, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande och för riksdagen framlägga förslag om vilka åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för att i större befolkningscentra såväl som å landsbygden befrämja och kontrollera tillkomsten av badanstalter för allmänheten, samt hur i samband härmed en rationell simundervisning skall kunna ordnas».

I motion II: 249 hemställde herr Zander, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av på vilket sätt, genom statsmakternas stöd eller eljes, kan för upphjälpande av den allmänna folkhygienens beredas befolkningen på landet tillfälle att varmbada, och att Kungl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, denna utredning kan föranleda».

Andra kammarens andra tillfälliga utskott biträdde i sitt utlåtande nr 8 vad första kammarens andra tillfälliga utskott i sitt utlåtande nr 5 an-

fört, varefter riksdagen med bifall till motionen hos Kungl. Maj:t i skrivelse nr 160 anhöll om utredning, huruvida och i vad mån åtgärder från statens sida kunde vidtagas för att å landsbygden och särskilt i större befolkningscentra befrämja tillkomsten av badanstalter.

Över ifrågavarande båda motioner hade socialstyrelsen avgivit utlåtande. Styrelsen ansåg ordnandet av det kommunala badväsendet vara en kommunernas och landstingens angelägenhet. Statens medverkan härutinnan borde huvudsakligen inriktas på upplysningsverksamhet och inskränkas till att vara ledande och kontrollerande. Denna principiella ståndpunkt intogs jämväl av utskottet och därmed även av riksdagen.»

Inhämtade yttranden.

Över motionen har andra kammarens utskott i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från medicinalstyrelsen, socialstyrelsen och pensionsstyrelsen, varjämte utskottet berett Svenska föreningen för folkbad, Svenska röda korset och Svenska gymnastikförbundet tillfälle att inkomma med yttranden i frågan. Den sålunda sammanbragta utredningen återfinnes såsom bilagor (A—F) till andra kammarens utskotts utlåtande. Sistnämnda utskott har lämnat följande sammandrag av innehållet i de avgivna yttrandena.

Medicinalstyrelsen.

»Medicinalstyrelsen instämmer i motionens syfte och har därjämte framhållit vikten av att åtgärder för ordnandet av bättre badförhållanden på landsbygden borde avse jämväl beredande av ökade möjligheter till bad även i hemmen, eventuellt med anlitande för sistnämnda syfte av medel för arbetslöshetens bekämpande.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen erinrar om sitt ovanberörda år 1918 avgivna utlåtande och framhöll, att den nu föreliggande motionen syntes i allt väsentligt till sitt syfte överensstämma med den år 1918 väckta motionen, och att något förhållande, som skulle motivera ett frångående av den inställning statsmakterna redan intagit till spörsmålet, icke syntes socialstyrelsen hava inträtt.

Pensionsstyrelsen.

Under erinran om att den under tidigare år livligt omhuldade badseden under 1800-talet praktiskt upphört men åter fått visst stöd genom 1918 års riksdagsskrivelse framhåller pensionsstyrelsen badningens stora betydelse för förebyggande av invaliditet och höjande av folkhälsan. På grund av denna frågas stora ekonomiska vikt för folkpensioneringen hade styrelsen erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att i viss begränsad omfattning använda medel ur pensionsfonden för åtgärder av här ifrågavarande art. För närvarande hade sådana anslag lämnats till uppförandet av över 300 badstugor i olika delar av landet med sammanlagt c:a 760 000 kronor, varvid anslagen hänförde sig till anläggningar med en anskaffningskostnad i regel av 3 000—9 000 kronor pr styck samt med belopp motsvarande halva kostnaden, dock högst 2 000 kronor. Vederbörande kommun hade måst garantera anläggningens skötsel under minst 10 år, jämte fria bad åt skolbarn m. m. Badtypen vore

i regel badstuvad, dock förekomme även karbad. Styrelsen hänvisade till förhållandena i Finland, där praktiskt taget varje gård på landet ägde badstu. Lämpligt organ för propaganda borde upprättas i form av någon förening. Styrelsen hänvisade till Svenska föreningen för folkbad och dess konsulentverksamhet, med vilken styrelsen etablerat samarbete. Denna förening hade erhållit lotterimedel, varmed grundats en s. k. folkbadsfond för lämnande av lån. Styrelsen, som fann hittills vidtagna åtgärder otillräckliga för det i motionen angivna syftet, tillstyrkte utredningen.

Svenska föreningen för folkbad instämde med pensionsstyrelsen och framhöll vikten av en tryggad ekonomisk grundval för badpropagandan. Arbetet härmed borde emellertid fortfarande inrikta sig på enskilt initiativ och anpassa byggnadsverksamheten efter befolkningens ökade förståelse för badfrågan. Ortsbefolkningens medverkan borde krävas genom garantier för vederbörande anläggnings skötsel.

Genom anslag från Svenska röda korset hade under senare tid tillkommit ett 50-tal badinrättningar, i flertalet fall förlagda till byar eller enstaka gårdar och av en i regel mindre typ än den genom pensionsstyrelsens beordring byggda. Stark decentralisering förordas med hänsyn till vårt lands glesa bebyggelse. Badfrågan borde tagas under övervägande vid ny- och ombyggnad av skolhus och mejerier. En billig, flyttbar badstu, avsedd att kringföras på lastbil, och betingande en ungefärlig anskaffningskostnad av 1 500 kronor vore under utprövning av föreningen. Närmast vore denna typ avsedd för propaganda. Då pensionsstyrelsen företrädesvis stöder grundandet av bad av större typ i samband med skolor, skulle flertalet av de badhusanläggningar, motionären huvudsakligen åsyftar, vara i behov av offentligt understöd i annan form. Föreningen ansåg, att motionens syfte borde tillmötesgå i så motto, att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till statsunderstöd i enlighet med motionärens förslag men att anslagen tills vidare endast skulle avse anordnande av försöks- eller modellanläggningar på landsbygden av badinrättningar till ett begränsat antal. Dessa syntes böra lämpligt fördelas på olika trakter i syfte att därigenom bättre utröna och befordra befolkningens lust till bad samt tjäna som förebilder för nya liknande anläggningar i samma trakt.

Svenska gymnastikförbundet har bland nyare sociala arbetsuppgifter för den frivilliga gymnastiken upptagit badstupropaganda. Förbundet erinrar om den framgångsrika upplysningsverksamhet som bedrivits med Tärna folkhögskola som utgångspunkt och som redan resulterat i över 400 badstur på senaste åren, huvudsakligen i Västmanland, därefter i Södermanland. Något statsunderstöd har denna verksamhet icke åtnjutit. Förbundet biträder avgjort synpunkten, att flera små badstur äro att föredraga framför en enda större. Då i Sverige över 100 miljoner kronor årligen nedlägg-

gas på sjukvårdande verksamhet, borde något ägnas även denna uppgift till förekommande av ohälsa och arbetsoduglighet. Förbundet hemställer, att vid eventuellt bifall till framställningen dess egen erfarenhet måtte utnyttjas.»

För egen del har andra kammarens utskott anfört följande:

*Andra kam-
marens
andra till-
fälliga
utskott.*

»Enligt uppgift i ett över motionen avgivet yttrande utgivas för närvarande i vårt land över etthundra miljoner kronor årligen för sjukvård. Kunde genom ökat bruk av bad ett successivt höjande av folkhälsan och motståndskraften i allmänhet mot sjukdom dessa kostnader för framtiden i någon mån nedbringas, vore således redan därmed mycket vunnet. Men härtill måste läggas värdet av den höjning av den allmänna kulturnivån hos befolkningen, som ett ökat intresse för och begagnande av renlighetsbad måste anses representera. Såsom i ett åberopat yttrande framhållits, leder ofta personlig renlighet till ökad förståelse för hygienens betydelse jämväl i övrigt.

Utskottet kan från denna utgångspunkt utan reservation ansluta sig till motionärens synpunkter på betydelsen av en allmänt omfattad badsed.

Visserligen har, såsom socialstyrelsen påpekat, en utredning från det allmännas sida av denna fråga verkställts, men dels har den medfört endast obetydliga praktiska resultat, dels har under senare år ett alltmer stegrad intresse för kroppskulturens höjande och betydelse medfört större krav på effektiva åtgärder för folkhygienens förbättrande. Utskottet utgår därför liksom motionären från att ytterligare positiva åtgärder från det allmännas sida böra vidtagas.

Huru dessa hjälpåtgärder närmare skola gestaltas för att med minsta kostnad lämna bästa resultat, kan givetvis icke angivas i detta sammanhang utan måste bli föremål för en närmare undersökning.

Utskottet vill blott här erinra om att flera riktlinjer redan angivits i de ovan refererade yttrandena, exempelvis pensionsstyrelsens, som tagit sikte på större bad i kombination med skolor, Svenska röda korsets och Svenska gymnastikförbundets, som avse anskaffande av små, rent av flyttbara anläggningar för att därigenom lättare vinna ökad publikanslutning. Ännu andra uppslag låta sig väl tänka för att främja syftet med motionen. En viss försiktighet med hänsyn till de framtida kostnaderna för ett större antal badinrättningar synes befogad.

Under framhållande av det behjärtansvärda syftet med föreliggande motion samt under åberopande av de skäl, som i de avgivna yttrandena och här ovan angivits, får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del med bifall till föreliggande motion, nr 80, besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i fråga om åtgärder för beredande av ökade möjligheter till bad, särskilt för lantbefolkningen.»

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott. Andra kammarens beslut.

Utskottet kan i huvudsak ansluta sig till vad av andra kammarens utskott i ämnet anförts. Utskottet vill emellertid betona, att inrättandet av offentliga badanläggningar och dessas skötsel alltjämt bör i första hand vara en kommunernas angelägenhet. Statens medverkan åter bör huvudsakligen inriktas på att genom upplysningsverksamhet väcka och befordra intresset inom kommunerna att på ett rationellt sätt ordna kommunernas badväsen. Enligt utskottets mening böra driftkostnaderna för badanläggningarna bäras av kommunerna i den mån de icke kunna bestridas av inflytande badavgifter, varför statens ekonomiska stöd synes böra inskränkas till medverkan vid badanläggningarnas anordnande, då sådant kan befinnas erforderligt.

Utskottet.

Den utredning i saken, som må komma till stånd, synes icke minst böra taga sikte på ett mera allmänt införande av skolbad och i samband därmed jämväl på frågan i vad mån dessa må kunna upplåtas även för allmänheten. Av vikt är ock, att tillbörlig hänsyn toges till de särskilda orternas olika förutsättningar för den ena eller andra badtypen och därmed möjligen förbundna traditioner. Erfarenheten torde hava visat, att den badform, som på en viss ort är den av ålder vanliga, icke lämpligen bör utbytas mot någon annan.

Utskottet vill slutligen framhålla önskvärdheten av att vid en eventuell utredning undersökes, i vad mån en bättre samverkan mellan de kommunala myndigheterna samt de på förevarande område verksamma statliga institutionerna och enskilda sammanslutningarna må kunna komma till stånd.

Utskottet hemställer,

att första kammaren måtte för sin del, med biträdande av andra kammarens beslut i ärendet, besluta, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i fråga om åtgärder för beredande av ökade möjligheter till bad, särskilt för lantbefolkningen.

Stockholm den 20 maj 1935.

På utskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Sjödahl, Tham, Olof Carlsson, Per Andersson, K. A. Johanson*, Carlström, Swartling** och *Bäckström**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.